Af: Jesper Thorsson, HU-læge - jespermed2012@gmail.com

FYAM-KLUMMEN

Når tvivlen kommer

Tvivl kan være en god ting. Den kan nuancere og bringe os et bedre sted hen, men den tager tid. Er der plads til tvivl i det daglige kliniske arbejde?

Practicus har lanceret FYAM-klummen. En ung almenmediciner vil i hvert nummer af Practicus skrive en klumme om et valgfrit tema. Kunne du tænke dig at blive FYAM-klummeskribent, så skriv til jonasebert@dsam.dk

Dette er Jespers sidste FYAM-klumme. Fra Practicus vil vi gerne sige Jesper en stor tak for hans velskrevne bidrag til bladet, og samtidig ønsker vi ham god vind fremover.

Tvivl er en underlig størrelse. Jeg har somme tider oplevelsen af at være den evige tvivler. Jeg tvivler ofte på mine egne beslutninger og har oplevet at blive ængstelig, når jeg har truffet en beslutning. For gør man det rigtige? Det fagligt rigtige og det rigtige for patienten?

Tvivl og stress er modstridende

Jeg oplever, at der ikke er plads til tvivl i det daglige kliniske arbejde. Alt skal gå så stærkt. Patienten skal udskrives, og det skal være i dag, for man venter patienten på plejehjemmet, og i øvrigt er der flere patienter vej ind, så sengepladsen skal bruges. Alt skal gå så stærkt.

Patienten kommer til lægen med et komplekst problem eller med den forhadte dosmerseddel, og patienten har mange relevante problemstillinger, man gerne vil hjælpe med at løse, men der er desværre kun 10 minutter – eller allerhøjst 15 – til det, før den næste patient banker på døren. Alt skal gå så stærkt. Og mens du bearbejder to, fire eller seks samtidige problemer og indtryk i dit hoved, ringer telefonen, og der bankes på døren, for der er lige det ene og det andet, andre skal spørge dig om. Nu pibler sveden frem på panden, og tankerne bliver uklare og diffuse.

Travlhed dræber evnen til at tvivle

For mig er travlhed en dræber. Som salt opløst i vand forsvinder min arbejdslyst. Jeg har altid levet med min tvivl og faktisk også set min tvivl (eller skepsis) som en fordel. Gennem livet og mit arbejde lærer jeg mig selv bedre at kende, og jeg tvivler hver dag.

Det er svært at arbejde som læge og samtidig tvivle, har jeg erfaret. Der er simpelthen ikke plads (nok) til tvivl i et forhastet sundheds(u)væsen, som det kan være.

René Descartes spurgte: "Hvordan kan vi stole på det, vores sanser fortæller os? Hvordan kan vi være sikre

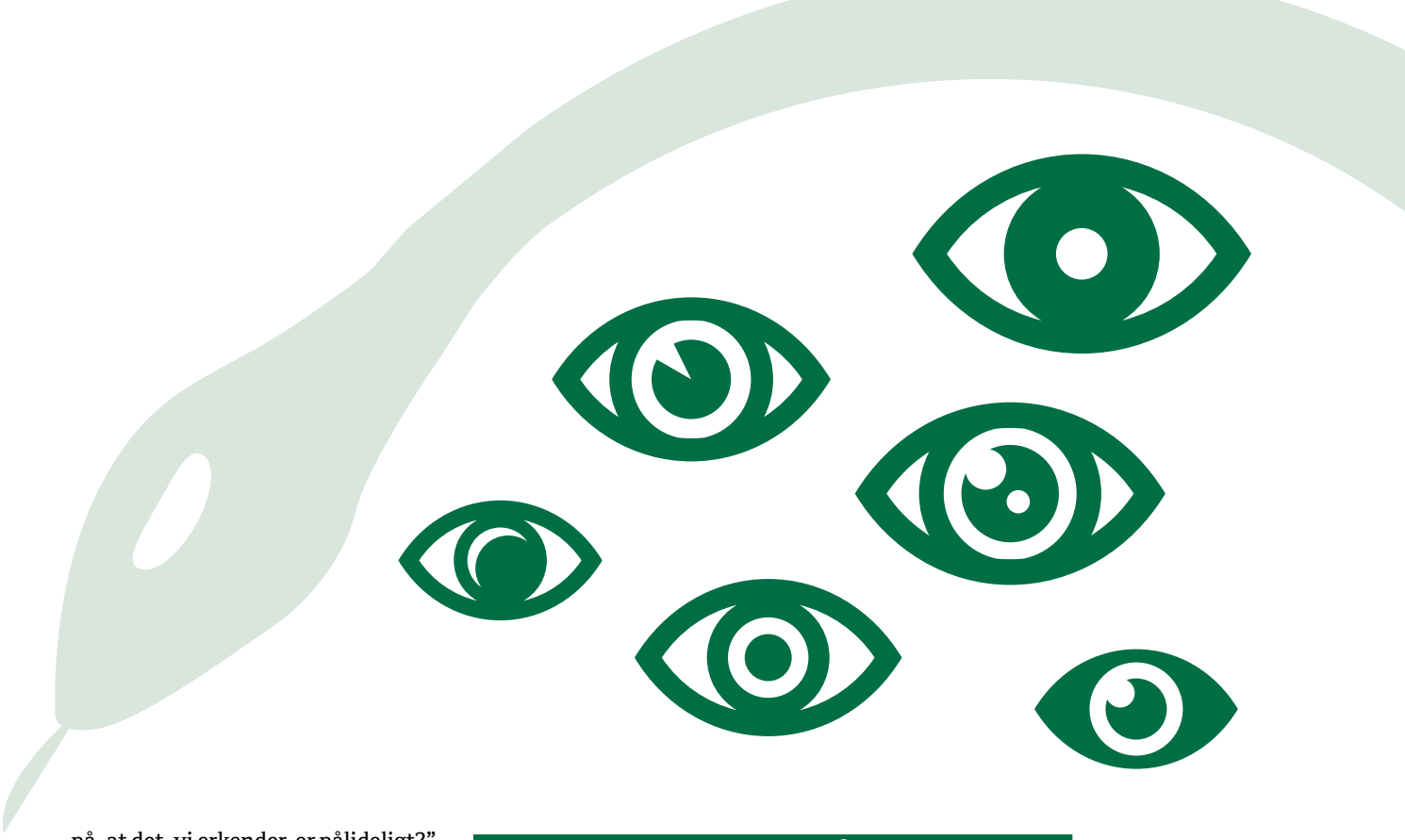

på, at det, vi erkender, er pålideligt?" Ifølge René Descartes skal alt betvivles. Finder vi så trøst i den kartesianske filosofi? Descartes udviklede den metodiske tvivl i jagten på sikker viden! Alt det, vi tror, vi ved, er tvivlsomt og usikkert. Det må betvivles for at opnå sikker viden:

1. Først forkastes alt. Alt skal betvivles.
2. Del hovedproblemet op i mindre delproblemer.
3. Start med at løse de enkleste problemer, og bevæg dig mod de mere komplicerede.
4. Lav en optælling af alle de forhold, der er relevante for problemstillingen, og bevar et overblik.

Descartes forkastede alt, betvivlede alt og tænkte derefter, at det første og eneste sikre er, at man eksisterer. Når noget betvivles, må der være en tvivler, altså eksisterer man. *Cogito ergo sum*. Eller: Jeg tænker, altså er jeg. Det er sikkert. Men hvor længe? Lige så længe, som jeg tænker.

Herefter kommer Descartes via rationelle argumenter, alene ved intuition og deduktion frem til, at Gud og den ydre verden uden for en selv eksisterer.

Tvivlen er vigtig, fordi den åbner vores øjne og lader os tænke bredt.

Descartes lærer os at tvivle, fordi vi ved at tvivle på alt til sidst finder et fundament af sikker viden, hvorpå alt andet kan bygges, for derefter rationelt at deducere os frem til sikker viden.

Tvivl som et vilkår

René Descartes tankegang er naturligvis (som filosofi ofte er) vanskelig at forstå. Men der er alligevel hjælp at hente hos Descartes. For gennem tvivl opnår vi sikker viden.

Er man sikker (nok) på sine observationer? Skal man ty til radiologiske, parakliniske eller ligefrem invasive undersøgelser?

Nogle siger: Stol på din mavefornemmelse. Andre siger: Stol på Gud – eller på dit kliniske blik. Nogle siger, at pneumoni er en klinisk diagnose, så stol på din kliniske vurdering. Andre siger: Stol ikke på din stetoskopi, for det er usikkert. Ja, det er som at kaste en mønt op i luften og gætte på, om den viser plat eller krone, så bare tag det røntgenbillede...

Tvivl er ikke det samme som dumhed, vægelsind eller ubeslutsomhed. Tværtimod. Men ofte bliver tvivl foran kolleger eller patienter mistolket, desværre. Tvivlen er vigtig, fordi den åbner vores øjne og lader os tænke bredt. Den kartesianske tankegang og tvivlen åbner vores øjne gennem rationel tænkning, intuition og deduktion. Er der noget andet på spil her? Hvad er differentialdiagnoserne? Står vi over for en hest eller en zebra? Jeg ville aldrig kunne være menneske eller læge, hvis jeg ikke kunne tvivle. //

Jeg har altid levet med min tvivl og faktisk også set min tvivl (eller skepsis) som en fordel.